

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут економіки та управління

Обліково-фінансовий факультет

Кафедра фінансів і кредиту

Технологія галузі

Словник термінів
для студентів спеціальності
5.03050801 «Фінанси і кредит»

МИКОЛАЇВ
2014

УДК 336.7:336.77(038)
ББК 65.261+65.262+81.2-43
Т 38

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 19.03. 2014 р., протокол № 7.

Укладачі:

А. В. Бурковська – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту Миколаївського національного аграрного університету;

Т. І. Лункіна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту Миколаївського національного аграрного університету.

Рецензенти:

М. В. Дубініна – канд екон. наук, доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Миколаївського національного аграрного університету;

Н. О. Корнєва – канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри фінансів Миколаївського національного університету ім. Сухомлинського

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тематичний план дисципліни для студентів спеціальності 5.03050801 «Фінанси і кредит».....	5
Терміни.....	6
Список рекомендованої літератури.....	51

ВСТУП

Метою фахової дисципліни «Технологія галузі» є підготовка кваліфікованих молодих спеціалістів зі спеціальності 5.03050801 «Фінанси і кредит», формування у студентів комплексного розуміння системи взаємозв'язків на фінансовому ринку та відповідно державної політики.

Для більш ефективного володіння навчальним матеріалом студенти повинні мати в своєму лексиконі певний запас специфічних термінів відповідно до вимог навчальної дисципліни «Технологія галузі».

Використовуючи наведені у словнику терміни студенти спеціальності 5.03050801 «Фінанси і кредит» повинні брати участь у дискусіях, круглих столах, конференціях. Підбір термінів в словнику зроблено відповідно до тем, які вивчаються з дисципліни «Технологія галузі»:

- Тема 1. Організація-фінансово-економічної освіти.
- Тема 2. Суть фінансів і фінансової діяльності у сучасному суспільстві.
- Тема 3. Фінансова система та її складові. Кредит, як ланка фінансової системи.
- Тема 4. Ознайомлення з роботою фінансових органів та інституцій. Організація роботи на підприємстві.
- Тема 5. Бюджетна система.
- Тема 6. Податкова система України.
- Тема 7. Страхування в ринкових умовах.
- Тема 8. Фінансовий ринок.

Тематичний план

№ заняття	Назва розділу (модуля), теми (змістового модуля), теми занять	Кількість годин						Навчально-метод. література (вказати № за п.сторінки)	Форми та засоби контролю
		Всього	у тому числі:						
			лекції	семінарські	практичні	лабораторні	прак.інд.		
Заняття №1. Тема 1. Організація фінансово-економічної освіти		6	1	1				4	опитування
Тема 2. Суть фінансів і фінансової діяльності у сучасному суспільстві.		6	1	1				4	Опитування, тестування
Заняття №2 Тема 3. Фінансова система та її складові.Кредит, як ланка фінансової системи		8	1	1				6	Опитування, тестування, розв'язання задач
Тема 4. Ознайомлення з роботою фінансових органів та інституцій. Організація роботи на підприємстві		8	1	1				6	Опитування, тестування
Заняття №3. Тема5. Бюджетна система		7	1	1				5	Опитування, тестування
Тема 6. Податкова система України		7	1	1				5	Опитування, тестування
Заняття №4. Тема7. Страхування в ринкових умовах		6	1	1				4	Опитування, тестування
Тема8. Фінансовий ринок		6	1	1				4	Опитування, тестування
Всього		54	8	8				38	

А**Аваль**

вексельне поручительство, по якому особа, яка його здійснює (аваліст), бере на себе відповідальність перед власником векселя за виконання векседавцем, акцептантом або індосантом зобов'язання по оплаті цього векселя.

**Авалювання
векселя**

оформлення авалю по векселю.

Авізуючий банк

банк, який повідомляє бенефіціара про відкриття на його користь акредитиву і перевіряє достовірність повідомлення про виставлення акредитиву. Авізуючим банком може бути банк-емітент, виконуючий банк або будь-який інший банк.

Авторизація

процедура отримання дозволу на проведення операції із застосуванням ПК.

Акредитив

грошовий документ, по якому одна кредитна установа (банк) згідно з заявою клієнта доручає іншій здійснити за рахунок спеціально зарезервованих для цього коштів оплату товарно-транспортних документів за відвантажені товари або надані послуги або виплатити пред'явнику акредитива певну суму грошей.

Акцепт

гарантія оплати або згода на оплату грошових, товарних або розрахункових документів

Акція

цінний папір, що засвідчує про часткову участь його власника (держателя акції) в засновницькому капіталі акціонерного товариства, яке його випустило, що підтверджує участь в акціонерному товаристві і право на участь в управлінні акціонерним товариством, що дає власнику право на отримання частини прибутку цього товариства – дивіденду, а також на участь у розподілі майна у випадку ліквідації акціонерного товариства.

Агент страховий	фізична або юридична особа, що діє від імені та за дорученням страховика відповідно до наданих їй повноважень.
Активи підприємства	економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються в господарській діяльності і належать підприємству на правах власності чи у формі претензії (вимог) за зобов'язаннями інших осіб.
Акцизи	непрямі податки на товари і послуги, включені до ціни і сплачувані за рахунок покупців.
Акцизний податок	непрямий податок на високорентабельні та монопольні товари (продукцію), включений до їх ціни. Сплачують А. з. виробники й імпортери підакцизних товарів. Ставки А. з. встановлено у відсотках до вартості товарів (продукції) у відпускних цінах, а для імпортних товарів — до митної (закупівельної) вартості з урахуванням митних зборів і мита.
Акціонер	власник акцій, співвласник акціонерного підприємства.
Акціонерне товариство	товариство, що має статутний капітал, поділений на певну кількість акцій і несе відповідальність щодо своїх зобов'язань тільки майном товариства.
Акція проста	акція, яка дає право голосу, однак не гарантує отримання дивідендів. Розмір дивідендів залежить від обсягів отриманого прибутку.
Амортизаційний фонд	грошові ресурси, що формуються за рахунок амортизаційних відрахувань і призначені для відтворення основних засобів. Величину А. ф. обчислюють множенням балансової вартості основних засобів на норму амортизації.
Аналіз фінансового стану	узагальнювальний аналіз, здійснюваний для вивчення всіх основних аспектів фінансової діяльності суб'єктів господарювання на підставі балансу підприємства, звіту про фінансові

результати й інших фінансових документів.

Ануїтет	щомісячна грошова сума визначеного кредитором розміру, яка сплачується кредитору в рахунок погашення отриманого від нього кредиту, включає в себе відсотки. У страховій справі ануїтет також означає причину щорічних виплат по страхуванню ренти чи пенсій.
Апарат фінансовий	працівники фінансових органів, податкової служби, фінансових відділів чи управлінь підприємств (організацій та установ), міністерств і відомств, які здійснюють функції оперативного управління фінансами.
Апостиль	це спеціальний штамп у формі квадрата, довжина сторін якого дорівнює щонайменше 9 сантиметрам, який засвідчує справжність підпису, якість, в якій виступала особа, що підписувала документ, і автентичність відбитку печатки або штампа, яким скріплено документ.
Асоціація	об'єднання, союз організацій або осіб для спільної діяльності в будь-якій галузі.
Аудит	перевірка офіційної бухгалтерської звітності обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти й відповідності чинному законодавству. А. буває зовнішній і внутрішній.
Аудитор	фізична або юридична особа, котра має кваліфікаційний сертифікат на право займатися аудиторською діяльністю на території України та ліцензію на відповідну діяльність.
Аудиторська палата України	незалежний, самостійний орган, який функціонує на засадах самоврядування. А. п. У. організовує незалежний фінансовий контроль: здійснює сертифікацію та ліцензування суб'єктів, що мають намір займатися аудиторською діяльністю, затверджує програми

підготовки аудиторів, норми і стандарти аудиту; веде реєстр аудиторських фірм та аудиторів, які надають аудиторські послуги.

Б

Банк

емітент (Банк) — член платіжної системи, який здійснює емісію ПК.

Банківська гарантія

поручительство банку-гаранта за свого клієнта в тому, що банк бере на себе зобов'язання перед юридичними або фізичними особами виконати за свій рахунок платежі, своєчасно не оплачені клієнтом.

Банківський автомат самообслуговування (банкомат)

програмно-технічний комплекс, що дає змогу Держателю ПК здійснити самообслуговування за операціями одержання грошей у готівковій формі, внесення їх для зарахування на відповідні рахунки, одержання інформації щодо стану своїх рахунків, а також виконати інші операції згідно з функціональними можливостями цього комплексу.

База оподаткування

базова вартісна величина конкретного об'єкта оподаткування, за якою нараховують певний податок.

Баланс держави платіжний

система показників, які характеризують співвідношення між сумою фактичних грошових надходжень з-за кордону та сумою платежів іншим державам за певний період (рік, квартал, місяць) або на певну дату.

Баланс підприємства

звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Баланс фінансовий

сукупність показників, що відбивають процеси формування і використання загальнодержавних, територіальних фінансових ресурсів чи фінансів окремого підприємства, організації, установи. Певна сукупність фінансових балансів становить

їх систему.

Банківський кредит

основна форма кредиту, за якої банк надає клієнтові у тимчасове користування частину власного або залученого капіталу на умовах повернення зі сплатою банківського процента.

Банкрутство

встановлена судом неспроможність боржника — підприємства, банку, іншої організації чи окремої особи — задовольнити в установленій для цього строк пред'явлені до нього з боку кредиторів вимоги, а також виконати зобов'язання перед бюджетом, пов'язані з недостатністю активів у ліквідній формі, що тягне за собою примусову ліквідацію підприємства з метою поділу майна боржника між кредиторами.

Безвідкличний акредитив

акредитив не може бути змінений або анульований наказодавцем в односторонньому порядку (без згоди бенефіціара).

Бенефіціар

особа, для якої призначений грошовий платіж, одержувач грошей.

Бізнес-план

документ, що містить систему заходів чи програму дій, пов'язаних часом і місцем реалізації, узгоджених з метою і ресурсами та спрямованих на отримання максимального прибутку через реалізацію підприємницького проекту. У ньому розглядаються науково-технологічні, організаційні, соціальні та інші сторони реалізації проекту, при цьому основна увага приділяється фінансово-економічним аспектам.

Біржа

заклад, у якому здійснюється купівля-продаж цінних паперів (фондова), золота і валюти (валютна), торгівля масовими товарами (товарна), а також робочої сили (б. праці).

Біржа валютна

організаційно оформлений і регулярно функціонуючий ринок, на якому реалізують угоди щодо купівлі-продажу іноземних валют і

формується курси цих валют за фактичним співвідношенням попиту і пропонування. Покупцями та продавцями на Б. в. є банки, що здійснюють угоди за свій рахунок або за дорученням своїх клієнтів. Вони діють при фондових і товарних біржах.

Біржа фондова

організаційно оформлений і регулярно функціонуючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами. Належить до вторинного ринку цінних паперів, зосереджує попит і пропозицію цінних паперів, сприяє формуванню їх біржового курсу.

Біржова угода

угода, укладена під час роботи біржі і зареєстрована на ній. Види Б. у.: касові угоди — оплачуються не пізніше від терміну, встановленого біржовою радою (два-три дні); строкові (ф'ючерсні) угоди — використовуються через певний термін, погоджений під час їх укладення; спекулятивні угоди — укладаються з метою отримання прибутку на різниці контрактних цін.

Біржові посередники

фізичні особи (маклери, брокери) чи фірми, які виконують функції посередників на фондових, товарних і валютних біржах, за що одержують комісійну винагороду.

Бони державної скарбниці

вид державних цінних паперів, довготермінове державне зобов'язання. Випускаються на пред'явника на термін від 5 до 25 років..

Боргове зобов'язання

документ, який позичальник видає кредиторіві, отримуючи позику. У ньому вказують суму кредиту і термін його погашення.

Бухгалтерська звітність

звітність, що складається на підставі бухгалтерського обліку, для задоволення потреб певних користувачів.

Бюджет

план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом

бюджетного періоду.

**Бюджети
місцевого
самоврядування**

бюджети територіальних громад, сіл, селищ, міст та їх об'єднань

Бюджетна класифікація

єдине систематизоване згрупування доходів, видатків (у тому числі кредитування за вирахуванням погашення) та фінансування бюджету за ознаками економічної сутності, функціональної діяльності, організаційного устрою та іншими ознаками відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів.

Бюджетна політика

діяльність щодо формування бюджету держави, його збалансування, розподілу бюджетних коштів тощо.

Бюджетна програма

систематизований перелік заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети та завдань, виконання яких пропонує та здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій.

Бюджетна резолюція

нормативний документ, який ухвалюється Верховною Радою України. Б. р. окреслює пріоритети бюджетної політики держави на наступний бюджетний рік. Вона є орієнтиром для уряду України під час розроблення проекту державного бюджету і для Верховної Ради України під час розгляду бюджету і законів, що впливають на доходи і видатки державного бюджету.

**Бюджетна
система України**

сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного й адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права.

Бюджетна установа

орган, установа чи організація, визначена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку

органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за рахунок відповідного державного бюджету чи місцевих бюджетів. Б. у. є неприбутковими.

Бюджетне асигнування	повноваження, надане розпоряднику бюджетних коштів відповідно до бюджетного призначення на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів з конкретною метою в процесі виконання бюджету.
Бюджетне зобов'язання	будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому.
Бюджетне фінансування	форма централізованого виділення з державного бюджету фінансових ресурсів у вигляді безповоротного, безоплатного надання коштів, інвестицій на розвиток економіки, соціально-культурні заходи, оборону та інші громадські потреби.
Бюджетний кодекс України	документ, який визначає засади бюджетної системи України, її структуру, принципи, правові норми функціонування, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства.
Бюджетний контроль	один із видів фінансового контролю, здійснюваного в процесі складання, розгляду, затвердження і виконання бюджетів. На державному рівні.
Бюджетний механізм	сукупність конкретних форм бюджетних відносин, методів мобілізації і витрачання бюджетних коштів, складник фінансового механізму.

Бюджетний період	час дії закону про Державний бюджет України та рішення про місцевий бюджет. Б. п. для всіх бюджетів, що складають бюджетну систему, становить один календарний рік, який починається 1-го січня кожного року і закінчується 31-го грудня того ж року.
Бюджетно-кошторисне планування	система науково обґрунтованих заходів щодо визначення критеріїв розподілу коштів і використання фінансових ресурсів. Є частиною фінансового планування. Основними фінансово-плановими документами, що розробляються в бюджетних установах у процесі Б.-к. п., є кошториси витрат..
В	
Валовий дохід	загальна сума доходу платника податку на прибуток підприємства від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій і матеріальній або нематеріальній формах як на митній території України, так і за її межами.
Валовий дохід підприємств	вартість новоствореного продукту в грошовому виразі.
Валовий прибуток (збиток) підприємств	це різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).
Валові витрати підприємств	витрати, здійснювані платником податку на прибуток протягом звітного податкового періоду, які виключаються із суми скоригованого валового доходу для обчислення суми оподаткованого прибутку.
Валюта вільно конвертована	валюта, що вільно й необмежено обмінюється на інші чужоземні валюти. Сфера обміну В. в. к. поширюється як на поточні операції, пов'язані з повсякденною зовнішньоекономічною діяльністю, так і на операції щодо зовнішніх кредитів та закордонних інвестицій. Режим функціонування В. в. к практично означає відсутність будь-яких валютних обмежень.

Валюта неконвертована	національна валюта, що функціонує в межах тільки однієї країни і не обмінюється на інші валюти. До В. н. належать валюти, щодо яких застосовують різні обмеження і заборони на вивезення, ввезення, продаж, купівлю, обмін на інші валюти, а також використовують різні заходи валютного регулювання, зокрема валютні коефіцієнти, з метою обмеження обігу цих валют.
Валютна інтервенція	форма впливу центрального банку країни на формування курсу національної валюти. Полягає в тому, що банк продає або купує великі партії твердих валют за національну валюту. Використовується здебільшого для усунення різких коливань курсу національної валюти. З метою підвищення курсу власної грошової одиниці центральний банк продає іноземну валюту, і навпаки, для зниження курсу своєї валюти він скуповує тверду валюту в обмін на національну.
Валютна політика	сукупність економічних, правових та організаційних заходів, здійснюваних державними органами, центральними банківськими і фінансовими установами, а також міжнародними валютно-фінансовими установами в галузі валютних відносин. Розрізняють поточну і довготермінову В. п.
Валютне регулювання	одна із форм державного регулювання міжнародних економічних відносин. Суть її полягає в регулюванні міжнародних розрахунків та порядку здійснення операцій з валютою і валютними цінностями. В. р. використовується з метою узгодження платіжних балансів, зміни структури імпорту чи його обмеження, концентрації валютних ресурсів у руках держави, впливу на курс національної валюти, обмеження обігу іноземної валюти тощо.
Валютний контроль	державне регулювання обсягу готівки в іноземній валюті та її обмінного курсу щодо інших валют.

Валютний фонд (підприємства)	сукупність належних підприємству коштів у вільно конвертованій валюті. Формується внаслідок реалізації експортної продукції, робіт і послуг відповідно до законодавства, що регулює зовнішньоекономічну діяльність, або через придбання валюти на біржі.
Варант	свідоцтво, що дає змогу власникові облігацій чи привілейованих акцій купувати прості акції за наперед узгодженою ціною.
Вартість	виражена в грошах цінність будь-чого або величина витрат на будь-що. В. є тією реальною базою, що робить гроші і товар економічно тотожними поняттями. Товар обмінюється на гроші, а гроші на інший товар завдяки тому, що ці ринкові категорії мають спільну основу — В.
Вартість додана	різниця між вартістю вироблених товарів, виконаних робіт чи наданих послуг та вартістю матеріалів, використаних у процесі їх виробництва (виконання, надання).
Вартість додаткова	частина вартості товару, що виступає як чистий прибуток від господарської діяльності. Є одним із джерел утворення національного доходу. Величина створюваної на підприємстві В. д. залежить від технічного рівня виробництва, а в масштабі держави — від ефективності економіки загалом.
Векселедавець	боржник по векселю.
Векселедержатель	власник векселя, котрий може бути пред'явлений до оплати. Має право на отримання тієї суми, на яку виписано вексель.
Вексель	цінний папір і вид кредитних грошей, що засвідчує безумовне грошове зобов'язання боржника (векселедавця) сплатити у встановлений термін і в повному порядку визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю).

Вивізне мито (експортне)	мито, яке стягує держава з експортованих товарів. Є інструментом регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств. У розвинутих країнах В. м. (е.) зараз використовується рідко.
Видатки бюджету	кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум.
Виплата страхової суми	основне зобов'язання страховика за договором особистого страхування. Передбачає надання грошової допомоги застрахованому або членам його сім'ї у разі настання страхового випадку.
Виручка від реалізації продукції підприємства	грошові кошти, які надійшли підприємству за продану продукцію.
Витрати	зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).
Витрати бюджету	видатки бюджету та кошти на погашення основної суми боргу.
Відомчий контроль	грошові засоби країни, що скеровуються до інших країн як інвестиції, позики чи з метою закупівлі фінансових активів. Їх показують у платіжному балансі на рахунку руху капіталу.
Відрахування і внески	платежі до бюджету та державних цільових фондів, які мають повне або часткове цільове призначення. Установлюються на певні цілі з визначенням джерела сплати або від певного вартісного показника.
Вільна економічна зона (ВЕЗ)	частина держави, на якій встановлено вільний режим для іноземних інвестицій та пільгові економічні умови (податкові пільги, валютний режим, низькі митні ставки) для підприємств.

Метою створення ВЕЗ є активізація спільної інвестиційної діяльності, залучення іноземних технологій і валютних коштів, розвиток регіону тощо.

Вільна ціна

відпускна ціна, що встановлюється виробником на договірній основі, чи роздрібна ціна, що визначається торговцями самостійно.

Вкладення фінансові

кошти, вкладені підприємством у цінні папери чи капітал інших підприємств. Те саме, що й інвестиції фінансові.

Внески страхові

спільна назва збору на обов'язкове державне пенсійне страхування та збору на обов'язкове соціальне страхування.

Внутрішній фінансовий контроль

форма контролю, що полягає у самоперевірці фінансової діяльності кожним суб'єктом розподільних відносин.

Вторинний розподіл ВВП

третя стадія розподілу вартості ВВП і етап перерозподілу в частині формування первинних доходів фізичних осіб, які зайняті в бюджетній сфері та не беруть участі у первинному розподілі ВВП.

Г

Гарант (поручитель)

юридична або фізична особа, держава, що дає гарантію (виступає за порукою) в чомусь, зокрема у фінансових стосунках.

Гарантія

за гарантією банк, інша фінансова установа, страхова організація (гарант) гарантує перед кредитором (бенефіціаром) виконання боржником (принципалом) свого обов'язку. Гарант відповідає перед кредитором за порушення зобов'язання боржником.

Гармонізація податків

систематизація та уніфікація податків, координація податкових систем і податкової політики країн, які належать до міжнародних регіональних угруповань. Реалізується через створення митних союзів, що об'єднують кілька

держав, які проводять єдину митну політику.

Гіперінфляція

надшвидке зростання товарних цін і грошової маси в обігу, що призводить до різкого знецінення грошової одиниці, розладу платіжного обороту, порушення нормальних господарських зв'язків, зниження рівня життя.

Граничний обсяг боргу

граничний обсяг внутрішнього і зовнішнього державного боргу, боргу Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування, граничний обсяг надання гарантій, який встановлюється на кожний бюджетний період відповідно законом про Державний бюджет України чи рішенням про місцевий бюджет.

Грошовий переказ

спосіб перерахування грошей юридичними або фізичними особами один одному через кредитні установи або підприємства зв'язку.

Гривня

національна валюта України. Відповідно до Указу Президента України Леоніда Кучми та статей 99 і 102 Конституції України протягом 2—16 вересня 1996 року в Україні була проведена грошова реформа. В обіг введено національну валюту України гривню та її соту частку — копійку. Літерний код валюти — УАН, цифровий код — 980, скорочена назва — грн. Емісійний інститут — Національний банк України.

Д

Дебітор

юридична або фізична особа, яка має документально зафіксовану в бухгалтерських відомостях дебіторську (грошову або майнову) заборгованість по відношенню до кредитора, тобто, юридичної або фізичної особи, яка передала у борг грошові засоби або матеріальні цінності.

Девальвація

знецінення курсу національної чи міжнародної (регіональної) валютно-грошової одиниці відносно валют інших країн, міжнародних валютно-грошових одиниць. Д. відбиває

знецінення відповідних валютних коштів унаслідок інфляції. Ринкова Д. означає падіння на ринку ціни однієї національної грошової одиниці відносно всіх інших валют. Д. національної валюти стимулює експорт і створює перешкоди для імпорту товарів. Д. може відбуватися стихійно чи цілеспрямовано як елемент грошово-кредитної політики держави з метою впливу на розвиток економіки, особливо на розвиток зовнішньоекономічних відносин.

Декларація валютна

документ у формі заяви, що пред'являється на митниці і містить відомості про валюту, яку перевозять через кордон.

Державне мито

обов'язковий збір у дохід держави, який справляється установами за вчинення дій та видання юридичним і фізичним особам документів, що мають правове значення. Буває двох видів: просте і пропорційне.

Державний борг внутрішній

заборгованість держави кредиторам у даній країні.

Державний борг зовнішній

заборгованість держави громадянам, організаціям та фінансовим інституціям (кредиторам) інших країн.

Державний контроль

форма фінансового контролю з боку держави за фінансовою діяльністю юридичних і фізичних осіб та за власними фінансами. Д. к. охоплює загальнодержавний рівень розподілу вартості ВВП.

Державний кредит

залучення державою тимчасово вільних коштів юридичних і фізичних осіб у розпорядження відповідних органів державної влади для використання їх на фінансування державних витрат. Виступає у грошовій формі — державні цінні папери (облігації, скарбничі зобов'язання й умовні сертифікати ощадного банку);

Державний бюджет

основний загальнодержавний фонд

централізованих коштів. За допомогою бюджету держава концентрує певну частку валового внутрішнього продукту і централізовано розподіляє її на розвиток економіки, для потреб соціального захисту населення, утримання органів державної влади й управління, оборони країни. Державний бюджет на кожний фінансовий рік розглядається Верховною Радою України і затверджується як закон.

Державні видатки

сума коштів, що витрачаються державою в процесі здійснення її фінансової діяльності. Д. в. поділяються на централізовані і децентралізовані.

Державні доходи

сума коштів, що мобілізуються державною на забезпечення своєї діяльності. За рівнем їх розміщення вони поділяються на централізовані і децентралізовані. Централізовані концентруються в бюджеті держави і фондах цільового призначення. Децентралізовані доходи — це доходи державних підприємств, установ, організацій, що формуються переважно за рахунок їхнього прибутку.

Державні фінанси

сукупність розподільно-перерозподільних відносин, що виникають у процесі формування використання централізованих фондів грошових коштів, призначених для фінансового забезпечення виконання державою покладених на неї функцій.

Дериватив

документ установленної форми, який засвідчує право та (або) зобов'язання придбати чи продавати в майбутньому цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених у ньому умовах. Д. поділяються на фондові, валютні і товарні. Перші Д. пов'язані з купівлею продажем цінних паперів, другі — валюти, а треті — будь-яких біржових товарів. До Д. належать форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони.

Депозит

вкладення у банк, грошові засоби, що тимчасово

зберігаються у банку і належать іншим установам і особам.

Дефолт
Дивіденди

відмова від зобов'язань.
частина прибутку акціонерного товариства, котра щорічно розподіляється серед акціонерів після сплати податків, відрахувань на розширене відтворення та до страхових (резервних) фондів і сплати процентів за банківський кредит. Д. з простих акцій залежать від суми прибутку акціонерного товариства. З привілейованих акцій Д. сплачують у заздалегідь установленому розмірі як твердий процент від їхньої номінальної вартості.

Дилер

фізична або юридична особа, що здійснює перепродаж товарів, цінних паперів, а також валют. Д. проводить операції від свого імені та власними коштами. Різниця між ціною придбання та ціни їх реалізації товару чи цінних паперів становить його дохід (прибуток). Прибуток також може бути за рахунок різниці в курсах валют і цінних паперів. Д. може надавати різні послуги.

Добровільне страхування

одна із форм страхування, яка на відміну від обов'язкового страхування здійснюється тільки за договором, що укладається між страховиком і страхувальником добровільно.

Довіреність

документ, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами.

Довічне страхування

один із різновидів страхування життя - страхування на випадок втрати працездатності чи смерті. Передбачає відповідальність страховика за договором страхування протягом усього життя страхувальника.

Договір

добровільна угода двох або кількох осіб (економічних суб'єктів), яка заключається у виконанні кожним із них прийнятих на себе зобов'язань стосовно інших учасників.

Дорожній чек	розрахунковий документ, який використовується в основному як спосіб міжнародних розрахунків неторгового характеру; є грошовим зобов'язанням чекодавця виплатити визначену у чеці суму чекодержателю.
Дотація вирівнювання бюджетів	міжбюджетний трансфер на вирівнювання дохідної спроможності бюджету, який його отримує. Фіксована в сумі грошова допомога, що за певних умов на безповоротній основі надається державним бюджетом місцевим з метою забезпечення виконання ними своїх функцій без обмеження сфери використання коштів і не потребує вкладення коштів з боку отримувача.
Доходи бюджету	усі податкові, неподаткові та інші надходження, на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, дарунки, гранти).
Економічна ефективність	результативність економічної діяльності, реалізації економічних програм та заходів, що характеризується відношенням отриманого економічного ефекту (результату) до витрат ресурсів, які зумовили отримання цього результату.
Економічна криза	одна з глибоких проблем сучасності, яка проявляється в різкому загостренні суперечностей у відносинах між суспільством і природою, порушенні природних процесів через надмірну антропогенну дію, непередбачувані наслідки науково-технічного прогресу, зростання енергоспоживання, розбалансованості товарногрошових та фінансових відносин, інфляції та зростання державного боргу тощо.
Експортер	будь-яка фізична або юридична особа, представництво юридичної особи-нерезидента, на користь якого відкривається акредитив і здійснюється зарахування коштів.

Експорт капіталу	вивезення за межі України капіталу в будь-якій формі (валютних коштів, продукції, послуг, робіт) прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав з метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності.
Еластичність попиту	показник, який виражає зміни сукупного попиту, викликані зниженням цін на товари і послуги.
Еластичність пропозиції	показник, який виражає зміни сукупної пропозиції, що виникають у зв'язку із зростанням цін.
Елементи системи оподаткування	складники системи оподаткування, до яких належать: суб'єкт (платник) податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, податкова ставка, джерело сплати податку і податкова квота.
Емісія грошей	випуск в обіг грошей як у готівковій, так і в безготівковій формі. Призводить до збільшення грошової маси в обігу. Економічні межі емісії визначають потребами сфери обігу в грошах як засобові обігу, платежу та нагромадження. Емісія виправдана лише за умови зростання обсягів виробництва. Право Е. г. надане Національному банку України.
Емісія цінних паперів	випуск в обіг акцій, облігацій, скарбничих зобов'язань та інших цінних паперів. Здійснюється державними та комерційними кредитними установами, підприємствами, органами влади різних рівнів. Основна мета Е. ц. п. — залучення додаткових коштів з ринку позикових капіталів. Підприємства залучають такі кошти для збільшення економічного потенціалу, банки — для збільшення кредитних ресурсів, державні органи — для покриття бюджетного дефіциту.
Емітент	держава, установа чи підприємство, які

проводять емісію цінних паперів, грошових знаків, платіжно-розрахункових документів тощо.

€

Євро спільна регіональна валюта країн Європейського співтовариства. Запроваджена Європейською комісією на Раді міністрів економіки й фінансів країн ЄС 1 травня 1998 р.

Євробанк міжнародний банк, який здійснює свою діяльність на євrorинку.

Євродолари тимчасово вільні кошти в американських доларах, що розміщуються організаціями чи приватними особами за межами США (у банках західноєвропейських країн). Є. використовують для надання кредитів у безготівковій формі

Європейська валютна одиниця валютна одиниця, яка діє у європейській валютній системі. Співвідношення (паритет) її з валютами інших країн визначається тим, що вона служить представником всієї низки валют країн, які входять у європейську валютну систему.

Єврокредити міжнародні кредити, що надаються великими комерційними банками за рахунок євровалютного ринку. Позичальниками євровалют виступають великі національні монополії чи транснаціональні корпорації для фінансування великомасштабних процесів і заходів. Є. надають на строк від 2 до 10 років з плаваючими процентними ставками.

Єврооблігація цінний папір на пред'явника; боргове зобов'язання позичальника, що отримав довготермінову позику в одній з євровалют. Випускаються синдикатами, які об'єднують банки та інші кредитні установи Є. розміщується одночасно на ринках кількох країн.

Євроринок

міжнародний ринок позичкових капіталів, на якому операції здійснюються в євровалютах. Є. охоплює: єврогрошовий ринок (короткотермінові депозити строком до одного року); ринок банківських єврокредитів (середньотермінові кредити від двох до десяти років); ринок єврооблігацій (середньо- та довгострокові позики від десяти до п'ятнадцяти років).

Єдиний митний тариф України

систематизований звіт ставок мита, яким обкладаються товари та інші предмети, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за її межі. Є. м. т. У. заснований на міжнародно визнаних нормах і розвивається у напрямі максимальної відповідності до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і правил митної справи. Ставки Є. м. т. У. є єдиними для всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності незалежно від форм власності, організації господарської діяльності та територіального розташування.

З**Заборгованість дебіторська**

сума боргів, належних підприємству, фірмі, компанії із боку інших підприємств, фірм, і навіть громадян, які є їх боржниками (дебіторами).

Заборгованість кредиторська

кошти, тимчасово залучені підприємством, фірмою, підлягають поверненню юридичним чи фізичним особам. Кредиторську заборгованість складають у основному нездійснені платежі постачальникам за відвантажені товари, неоплачені податки, невиплачена нарахована пеня, невнесені страхові внески, неоплачені борги.

Завдаток

сума, яку сплачує покупець, з метою гарантії подальшого виконання сторонами взятих на себе зобов'язань по договору. Якщо покупець не виконує умови договору, то він втрачає ці гроші, якщо продавець не виконує умови договору, то він повертає покупцю цю суму у

подвійному розмірі.

Закон вартості

об'єктивний економічний закон, що регулює зв'язки між товаровиробниками, розподіл і стимулювання суспільної праці в умовах товарного виробництва, згідно з яким виробництво та обмін здійснюються на основі їх вартості, величина якої вимірюється суспільно необхідними затратами праці.

**Закон про
Державний
бюджет України**

закон, який затверджує повноваження органам державної влади здійснювати виконання Державного бюджету України протягом бюджетного періоду.

Залогова операція

операція банків по наданню позик під заставу товарів в обороті і товарів у переробці.

**Збір та
інший
обов'язковий платіж**

обов'язковий, безповоротний платіж до бюджетів відповідного рівня, який має відплатний, компенсаційний характер і вноситься регулярно або у зв'язку з наданням державою певної послуги чи певних прав.

**Зведений
бюджет України**

сукупність показників Державного бюджету України, зведеного бюджету Автономної Республіки Крим та зведених бюджетів областей і міст Києва та Севастополя.

**Зведені
фінансові показники**

показники, які характеризують явища і процеси на макрорівні: загальний обсяг фінансових ресурсів, доходів і видатків бюджету, грошових нагромаджень в економіці держави; величина внутрішнього і зовнішнього боргу; страхових і резервних фондів.

**Звичайна
процентна ставка за
кредит**

середньозважена процентна ставка на день сплати процентів за кредит, але не нижча, ніж середньозважена процентна ставка за кредити, надані протягом 30 календарних днів, що передували наданню цього кредиту.

Знос (основних засобів)

старіння, зношування будинків, обладнання у процесі їх виробничого використання.

Ідентифікація	(від лат. <i>identificare</i> - ототожнювати) - це процес розпізнавання системою або людиною (криміналістом, дослідником, операційною системою тощо) іншої системи або об'єкта (людини, користувача, предмету, процесу тощо).
Іменний чек	розрахунковий документ, виражений в іноземній валюті, який є письмовим розпорядженням юридичної/фізичної особи – нерезидента (чекодавця) виплатити певну суму грошей чекодержателю, особі, названій в чеці.
Імпринтер	механічний пристрій, за допомогою якого держатель платіжної картки має змогу платити за товари, послуги або отримати готівку в касах уповноважених банків. В результаті проведеної операції, держатель картки обов'язкового отримує сліп (торгівельну або банківську квитанцію).
Інкасо	розрахункова операція, за допомогою якої банк за дорученням свого клієнта і на підставі розрахункових документів одержує належні йому грошові суми з наступним зарахуванням цих сум на рахунки клієнта.
Інкасація	збір грошової готівки в касах підприємств, організацій і установ і передача її в каси кредитних установ. Інкасо - банківська операція, яка полягає на тому, що постачальник довіряє обслуговуючій установі банку стягнути з покупця необхідні кошти і зарахувати їх на його рахунок шляхом виставлення йому платіжних документів. При безготівкових розрахунках здача документів на інкасо означає, що банк взяв на себе доручення постачальника про отримання для нього платежу з покупця.
Іноземні представництва	дипломатичні представництва, консульські установи іноземних держав в Україні, представництва міжнародних та іноземних

організацій в Україні, представництва іноземних банків та представництв юридичних осіб–нерезидентів України.

Інфляція

знецінювання грошей і безготівкових коштів, що супроводжується ростом цін на товари і послуги.

Іпотека

вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні і користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника у порядку, встановленому законом.

Іпотечний кредит

довгостроковий кредит (довгострокова позика), яку надає банк під заставу нерухомості.

К

Кадастр

систематизований опис та оцінка об'єктів, які підлягають оподаткуванню.

Казначейство

підрозділ банку, який здійснює оперативне управління потоками коштів з метою досягнення максимальної рентабельності операцій при забезпеченні достатнього рівня ліквідності, проведення зваженої ризикової політики.

Касса

(від італ. *cassa*, від лат. *capsa* - вмістилище, ящик) підрозділ підприємства, організації, яка виконує касові операції з готівкою та інші цінностями.

Капітальний борг держави

загальна сума заборгованості й процентів, що мають бути сплачені за позиками.

Капітальні вкладення

витрати на створення нових, реконструкцію, розширення та технічне переоснащення діючих основних засобів.

Квота

кількісний показник, що визначає частку в

спільному виробництві, збуті, платежах;

Контрагент

одна із сторін договору.

Кліринг

система безготівкових розрахунків за товари, цінні папери і послуги, яка ґрунтується на врахуванні банками взаємних вимог і зобов'язань сторін.

Комісія

плата комерційному банку за проведення операцій, що виконуються на доручення і за рахунок клієнтів.

Конвертованість валюти

можливість законного обміну однієї валюти на іншу; 2) можливість у країні здійснити обмін національної валюти на золото;

Консолідація

передання зобов'язань за раніше випущеною позикою на нову позичку з метою продовження терміну позички. Вона проводиться у формі обміну облігації попередньої позички на нові. В окремих випадках може застосовуватись і скорочення строків позички.

Кошторис

фінансовий план бюджетних установ, організацій, що визначає розмір, цільове направлення та поквартальний розподіл бюджетних коштів, які використовуються на утримання цих установ

Кредит

надання у борг грошей або товарів на умовах повернення і, як правило, зі сплатою відсотків.

Кредитна картка

спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, емітований банківською чи іншою кредитно-фінансовою установою, який засвідчує, що у відповідній установі є рахунок власника цієї картки.

Кредитна лінія

банківська послуга фінансового кредитування, при якому клієнт банку має поновлювальне право отримати кредит в межах загального

кредитного ліміту.

Кредитування	надання суб'єктові підприємництва банківських кредитів на засадах платності, строковості й повернення. В умовах ринкової економіки є головною, провідною формою фінансового забезпечення.
Кредитоспроможність	наявність передумов для одержання кредиту і здатність повернути його. Кредитоспроможність позичальника визначається за показниками, що характеризують його здатність своєчасно розраховуватися за раніше одержаними кредитами, його поточне фінансове становище, спроможність у разі потреби мобілізувати кошти з різних джерел і забезпечити оперативну конверсію активів у ліквідні кошти.
Курсова різниця	різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах.
Л	
Легалізація документів	це процес адаптації державних документів та інших офіційних документів до визнання в певних закордонних країнах.
Лізинг	довгострокова оренда (терміном від 6 місяців до кілька років) машин, устаткування, транспортних засобів, споруд виробничого призначення, що передбачає можливість їх наступного викупу орендарем.
Ліквідність підприємства	здатність суб'єкта господарювання в будь-який час здійснити необхідні витрати.
Ліцензія	дозвіл на здійснення експортно-імпортних операцій, ввіз і вивіз товарів у обмежених межах, що видається державними органами з метою контролю експорту, імпорту, руху валюти.
Ліміт	гранична кількість, встановлена на кількісне обмеження купівлі, продаж, кредит, обсяги угод, ввезення і вивіз товарів, видобування

корисних копалин, використання природних ресурсів, рівень оплати праці, валютні операції.

М

Маржа банківська

різниця між середньозваженою ставкою доходу, що банківська установа отримує від підпроцентних активів, та середньозваженою ставкою витрат, що банківська установа виплачує за своїми підпроцентними зобов'язаннями. Крім маржі банківської, існують: біржова, страхова, торговельна.

Меморіальний ордер

розрахунковий документ, який складається за ініціативою банку для оформлення операцій щодо списання коштів з рахунка платника і внутрішньобанківських операцій відповідно до чинного законодавства України та нормативно-правових актів Національного банку України.

Митна декларація

документ, що містить відомості про переміщення через кордон вантажів, цінностей, валюти. Заповнюється юридичними і фізичними особами та містить відомості про кількість товарів та їх ціну.

Міжнародна платіжна система

платіжна система, в якій платіжна організація може бути як резидентом, так і нерезидентом і яка здійснює свою діяльність на території двох і більше країн та забезпечує проведення переказу коштів у межах цієї платіжної системи, у тому числі з однієї країни в іншу.

Міжбанківський валютний ринок

позабіржовий валютний ринок, де відбувається купівля-продаж іноземної валюти з урахуванням попиту й пропозиції між банками.

Місія банку

декларація, що роз'яснює, з якою метою банк існує та чого прагне досягти.

Монетарна політика

комплекс дій та заходів у сфері грошового ринку. Її механізм засновується на пропозиції грошей та їх вартості як фінансових ресурсів. Є складовою фінансової політики.

Н

Надходження до бюджету доходи бюджету та кошти, залучені в результаті взяття боргових зобов'язань органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим або органами місцевого самоврядування.

Наступний фінансовий контроль одна із форм фінансового контролю. Він здійснюється на основі бухгалтерської та статистичної звітності. Його мета — перевірка реалізації стратегії і тактики фінансової діяльності того чи іншого суб'єкта, а в масштабах суспільства — процесу реалізації фінансової політики.

Національна грошова одиниця України валюта банкноти, білети державної скарбниці, монети, платіжні документи та інші цінні папери, виражені у грошовій одиниці.

Недоїмка не внесена після закінчення встановлених строків сплати сума податків, зборів та інших обов'язкових платежів, справляння яких передбачено податковим законодавством, платежів за послуги та інших неподаткових платежів до бюджетів, які визначаються Законом України про Державний бюджет і рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування про республіканський і місцеві бюджети на відповідний рік.

Незалежний фінансовий контроль форма фінансового контролю, що є елементом фінансового механізму. Н. ф. к. проводиться спеціальними органами — аудиторськими фірмами з метою встановлення правильності й законності у фінансовій діяльності окремих суб'єктів. Висновки за результатами контролю мають рекомендаційний характер.

Непокритий акредитив	акредитив, не забезпечений власними коштами наказодавця акредитива. Банк виставляє акредитив за умови пред'явлення ліквідної застави.
Неплатоспроможність	неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати платіжні зобов'язання, строк сплати яких настав, пов'язана з браком активів у ліквідній формі.
Нерухомість	земельні та інші природничі угіддя, інше майно, прикріплене до землі, міцно пов'язане з нею (будинки, споруди, об'єкти). До нерухомості відносяться також речові права на землю.
Нерезиденти	фізичні особи – іноземці, особи без громадянства, громадяни України, які мають постійне місце проживання поза межами України, у тому числі ті, які тимчасово перебувають на території України; а також юридичні особи з місцезнаходженням поза межами України, які створені і діють згідно з законодавством іноземної держави.
Номінальна вартість цінних паперів	вартість, зазначена на цінних паперах як її ціна. Н. в. є початковою ціною, за якою акцію реалізують.
Нормативне фінансове планування	розрахунок потреби суб'єкта підприємницької діяльності у фінансових ресурсах на підставі встановлених фінансових норм і нормативів.
Нормативний метод розподілу	метод фінансового кредитного механізму підсистеми фінансового регулювання. Його сутність полягає в тому, що всі елементи розподілу визначаються за нормативами, які встановлюються щодо об'єкта розподілу (розподіл прибутку при його оподаткуванні).
Нотаріус	посадова особа, має державну ліцензію на заняття нотаріальною діяльністю.

Нульова ставка податку	ставка, що встановлюється за податком на додану вартість продажу певних товарів (робіт, послуг). Застосування цієї ставки дає змогу включати до суми податкового кредиту сплачену суму податку на додану вартість на придбані товари (роботи, послуги), використані для продажу товарів (робіт, послуг), які оподатковуються за нульовою ставкою.
О	
Облігація	цінний папір, що випускається акціонерними товариствами і державою як боргове зобов'язання. Облігація підтверджує, що її власник вніс грошові засоби на придбання цінного паперу і цим самим вправі пред'явити її пізніше до оплати як боргове зобов'язання, яке організація, що випустила облігації, зобов'язана відшкодувати відповідно до вказаної на ній номінальній вартості.
Обмінний курс	ціна грошової одиниці країни, котре виражається у іноземній валюті. Розрізняють гнучкий (плаваючий) обмінний курс, який встановлюється внаслідок ринкових коливань, за умов вільного ринку купівлі-продажу валюти
Оборотний капітал	найбільш рухлива частина капіталу підприємства, що на відміну від основного капіталу є легко трансформуючимся в кошти.
Овердрафт	короткостроковий кредит, який надається банком клієнту в разі перевищення суми операцій залишку коштів на його поточному/ картковому рахунку або встановленого ліміту кредитування;
Оренда	надання майна господарем у тимчасове користування іншим особам на договірних умовах, за плату. Орендуєчий майно, який одержує їх у оренду, називається орендарем, а котрий здає майно у найом — орендодавцем. Стосунки між орендарем і орендодавцем іменуються орендними.

Операційний час	частина операційного дня банку або іншої установи - члена платіжної системи, протягом якої приймаються документи на переказ і документи на відкликання, що мають бути оброблені, передані та виконані цим банком протягом цього ж робочого дня. Тривалість операційного часу встановлюється банком або іншою установою - членом платіжної системи самостійно та закріплюється в їх внутрішніх нормативних актах.
Опціон	стандартний документ, який засвідчує право придбати (продати) цінні папери (товари, кошти) на певних умовах у майбутньому, з фіксацією цін на час укладення такого опціону або на час такого придбання за рішенням сторін контракту.
П	
Пай	сума внеску кожного учасника підприємницького проекту, що є свідченням членства; права участі в управлінні (акціонерний п., кооперативний п.); частка, що вноситься до спільної справи окремих учасників.
Пайовий капітал	капітал, оформлений із внесених паїв.
Пайовик	особа, котра внесла пай і стала внаслідок цього членом товариства, до якого внесено пай.
Пакет акцій контрольний	кількість акцій, достатня для повного контролю за діяльністю акціонерного товариства. Дає право вирішального голосу на зборах товариства. П. а. к. повинен становити понад 50 % випущених акцій. На практиці він може бути меншим — 20—30 % загальної кількості акцій.
Палата розрахункова	орган, що здійснює розрахунки за біржовими операціями, реєструє їх, виступає гарантом їх виконання, встановлює розмір депозиту, приймає платежі депозиту та маржі і виплачує різницю в цінах, визначає правила розрахунків, зокрема й при постачанні товарів за ф'ючерсними контрактами.

Пенсійний фонд України	самостійна фінансово-банківська система, що здійснює управління фінансами пенсійного забезпечення на території всієї держави. Формується за рахунок обов'язкових страхових внесків.
Пеня	штрафна санкція за несвоєчасне виконання фінансових зобов'язань, що застосовується в разі несвоєчасної сплати податків і податкових платежів, а також у разі затримання оплати одержаних товарно-матеріальних цінностей, наданих послуг чи виконаних робіт. Нараховується у відсотках до суми невиконаного договірною зобов'язання за кожен день затримки.
Перерозподіл ВВП	друга стадія розподілу вартості ВВП. Полягає у створенні й використанні централізованих фондів. За рівнем централізації вони поділяються на загальнодержавні: бюджет і фонди цільового призначення; відомчі — фонди, що створюють міністерства і відомства; корпоративні — фонди, що передбачають централізацію частини доходів структурних підрозділів у корпоративних об'єднаннях.
Перестраховик	страхова організація, що не виконує прямих страхових операцій, а лише приймає на перестраховування ризики інших страховиків.
Перестраховальник	це страховик, який передає другому договір страхування.

Перестраховання

це передання договору страхування від одного страховика до іншого. У цих відносинах виділяються два суб'єкти: перестраховувальник і перестраховик. Є особливою формою страхування, яка дає змогу розподілити значні ризики між кількома страховими організаціями. Головна функція П. — вторинний перерозподіл ризиків. П. буває факультативним — за разовими угодами та договірним — на підставі постійних договорів.

Пільги податкові

часткове чи повне звільнення фізичних і юридичних осіб від сплати податків. Вони є одним із елементів податкової політики і мають економічну і соціальну спрямованість. Використовуючи П. п. держава регулює певні економічні процеси, а також забезпечує економічну підтримку окремих видів діяльності та соціальний захист окремих груп населення.

Платіж бюджетний

погашення зобов'язання, що виникло в поточному або попередніх бюджетних періодах.

Платоспроможність

здатність юридичної чи фізичної особи своєчасно й повністю виконати свої платіжні зобов'язання.

Податкова декларація

офіційна заява юридичної або фізичної особи, яка сплачує податки, про розміри її доходу, майна тощо за минулий період у вигляді засвідченого письмового документа. Свідоме перекручення даних П. д. тягне за собою юридичну та економічну відповідальність.

Податкова система України

сукупність передбачених податковим законодавством загальнодержавних та місцевих податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів, принципів, форм і методів їх установа, зміни, скасування, обчислення, сплати та стягнення, а також забезпечення відповідальності за вчинення

правопорушень у сфері оподаткування, організації роботи щодо податкового контролю.

Податкова ставка

законодавчо встановлений розмір податку на одиницю оподаткування.

Податок

індивідуально безвідплатний, безповоротний, нецільовий платіж, що вноситься платником податку до бюджету відповідного рівня в порядку, розмірах та у строках, установлених податковим законодавством.

Поточний рахунок

рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

Поручитель

фізична чи юридична особа, що зобов'язується перед кредитором іншої особи відповідати за виконання нею свого зобов'язання в повному обсязі або в частині.

Прибуток

частина отриманого на вкладений капітал чистого доходу підприємства, що характеризує його винагороду за ризик підприємницької діяльності. Він є важливим показником ефективності виробничо-господарської діяльності, а також джерелом формування централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів.

Приватизація

відчуження майна, що перебуває в державній та комунальній власності, на користь фізичних і недержавних юридичних осіб. П. може здійснюватися через: продаж об'єктів приватизації на аукціоні, за конкурсом; продаж часток майна підприємства на аукціоні, за конкурсом, на фондовій біржі та іншими способами, що передбачають конкуренцію покупців; викупу майна державного підприємства, зданого в оренду.

Прибуток підприємства	прибуток, отриманий від операційної діяльності (основної та іншої), фінансових операцій, іншої звичайної діяльності, надзвичайних подій за звітний період.
Процесинг	діяльність, яка включає в себе виконання авторизації, моніторинг, збір, оброблення, зберігання й надання членам платіжної системи та розрахунковому банку платіжних повідомлень за операціями з платіжними картками.
Р	
Ревізія	метод документального контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, установи, організації; дотриманням законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку і звітності; спосіб документального викриття недостач, розтрат, привласнень чи крадіжок коштів і матеріальних цінностей; попередження фінансових зловживань.
Резерв статутний	резервний фонд акціонерного товариства, зафіксований його статутом.
Резервний фонд бюджету	формується для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час складання проекту бюджету.
Резиденти	фізичні особи – громадяни України, іноземці, особи без громадянства, які мають постійне місце проживання на території України, у тому числі ті, що тимчасово перебувають за кордоном; юридичні особи з місцезнаходженням на території України, які здійснюють свою діяльність на підставі законів України.
Реінвестування	переведення капіталу з одних об'єктів інвестування в ефективніші;

Ремітент	перший векселедержатель, особа, яка отримує гроші по векселю, на ім'я якої первинний держатель виписує переказний вексель (тратту). У якості ремітента може виступати як третя особа, так і векселедержатель.
Рентабельність	виражений у відсотках відносний показник прибутковості, який характеризує ефективність витрат підприємства загалом або ефективність виробництва окремих видів продукції. Рівень рентабельності розраховується як відношення величини прибутку, отриманого за певний період (місяць, квартал, рік), до середньої за цей період вартості засобів виробництва чи до загальної величини витрат на виробництво.
Рефінансування	погашення старої заборгованості нового державного боргу через заміну короткотермінових зобов'язань довготерміновими або за допомогою випуску нових позик (нових цінних паперів);
Ринок грошей	ринок короткотермінових боргових зобов'язань. На ньому товаром виступають гроші, а їхньою ціною — проценти за користування кредитом. Його функціонування забезпечується кредитною системою.
Ринок капіталів	сфера торгівлі не тільки грошима, а й правом власності. Інструментом Р. к. виступають цінні папери й середньо- та довгострокові кредитні зобов'язання.
Ринок страхових послуг	складова фінансового ринку, яка є системою правових та організаційних заходів із реалізації страхового продукту. Страховим продуктом, або страховою послугою, є страховий захист. Об'єктом ринку страхових послуг є страховий продукт. Суб'єктами цього ринку виступають: страховик; страхувальник; посередник і держава.
Ринок фінансовий	сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення

виробничої та фінансової діяльності.

С

Самоокупність

один із принципів підприємницької діяльності, що передбачає відшкодування підприємством поточних витрат за рахунок власних доходів.

Санкції

заходи примусового впливу стосовно порушникам правил нормального ведення господарської та фінансової складової діяльності. Санкції здійснюються державних органів, фінансових і місцевих податкових органів, і навіть банків.

Секвестр

тимчасове обмеження асигнувань загального фонду Державного бюджету України у разі недоотримання доходів загального фонду бюджету більш, ніж на 15 % від суми, передбаченої розписом державного бюджету на відповідний період.

Сертифікат

письмовий фінансовий документ, свідчення, яке засвідчує факт внесення його власником певної суми коштів і надає йому які з цього права.

Собівартість

грошовий вираз загальної суми витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції (робіт, послуг). Витрати, з яких складається С., групуються за калькуляційними статтями й елементами. Серед витрат на виробництво виділяють такі елементи: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, амортизація основних фондів, інші витрати.

Споживчий кредит

кредит, чие призначення полягає у наданні населенню коштів чи товарів задоволення споживчих побутових потреб із наступним відшкодуванням боргу.

Статутний капітал

зафіксований у статуті товариства його вихідний, початковий капітал в грошовому вимірі, утворюваний з допомогою виручки від продажу акцій, приватних вкладень засновників, державних вкладень.

Страховання	система обмінно-перерозподільних відносин з приводу формування і використання страхових фондів, призначених для повного чи часткового відшкодування витрат суб'єктам господарювання від непередбачених випадків (стихійних лих, аварій, невиконання зобов'язань контрагентами, що збанкрутували) та надання допомоги громадянам у разі настання страхових випадків.
Субвенції	міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному тим органом, який прийняв рішення про надання С.
Суборенда	передання частини орендованого майна в оренду третій особі чи групі осіб. У договорі С. перший орендар майна виступає вже в ролі орендодавця.
Суспільний контроль	це форма фінансового контролю з боку суспільства за фінансовою діяльністю держави. Він здійснюється за рахунок відкритості й гласності фінансової діяльності держави і надання права кожному громадянину вільного ознайомлення з нею.
Т	
Тариф	митний перелік товарів, з яких стягують мито, із зазначенням ставок мита на одиницю товару.
Таємниця комерційна	право підприємств, організацій не розголошувати, не повідомляти, зберігати таємно відомостей про їхнього виробничого, торгової, фінансової, науково-технічну діяльність, обумовлене небезпекою заподіяння шкоди підприємству. На відміну від державної комерційна таємниця не охороняється із дотриманням ліцензованих методів і сертифікованих коштів, необхідних лише з стижах передачі комерційних структур державним.

Темп інфляції	показник, що характеризує рівень знецінення (зниження купівельної спроможності) грошей за певний період (у процентах до їх номіналу на початок періоду).
Термін сплати податку	законодавчо встановлений термін внесення до бюджету податків, належних до сплати за відповідний період.
Термін страхування	період чинності договору страхування. Розпочинається з моменту сплати страхової премії, а завершується із закінченням терміну, на який було укладено договір, або у разі настання страхового випадку чи несплати страхувальником страхової премії.
Трансакція	інформація в електронній формі про окрему операцію із застосуванням платіжної картки, яка сформована за результатами її виконання. Переказ грошей, що виконується електронними засобами системи термінових переказів за ініціативою учасника системи термінових переказів.
У Управління	це цілеспрямований програмований чи довільний вплив на об'єкти задля досягнення кінцевої мети за допомогою процесорів, явищ, процесів, коли є з ними взаємодія в режимі детермінованої чи довільної програми/регламенту.
Угода ф'ючерсна	вид угоди на товарних і фондових біржах. Передбачає оплату товарів, цінних паперів чи валюти через певний час після укладення угоди за ціною, наперед визначеною в контракті. Має на меті отримання різниці в цінах або курсах з моменту укладення угоди до моменту її реалізації.

Універсальна біржа	біржа, на якій реалізують угоди щодо широкого асортименту товарів, валюти, цінних паперів, фрахтових контрактів.
Уніфікація позики	об'єднання (обмін) кількох раніше випущених позик в одну облігацію нової позики.
Установа	орган державної влади, місцевого самоврядування, організації, підприємства, тощо що виконує певні функції в галузі державного, адміністративного, партійного, громадського, комерційного тощо управління, контролю, нагляду тощо або будинок, приміщення, де знаходяться дані структури.
Установа фінансова	установа, яка входить до складу фінансової системи країни, здійснює операції з фінансовими ресурсами чи регулює фінансові зв'язки та відносини (банки, фінансові фонди, страхові компанії, державні фінансові установи тощо).
Ухилення від податків	свідомі дії платників податків, спрямовані на несплату податків через заниження відомостей про величину доходів, вартість майна, які підлягають оподаткуванню, або повне їх приховування. Такі дії є протиправними.
Ф	
Факторинг	операція фінансування під відступлене право грошової вимоги за договорами купівлі-продажу.
Фінанси	сукупність грошових відносин, пов'язаних з формуванням, мобілізацією і розміщенням фінансових ресурсів та з обміном, розподілом і перерозподілом вартості створеного на основі їх використання валового внутрішнього продукту, а за певних умов — і національного багатства.

Фінанси підприємств	сукупність обмінно-розподільних відносин, що виникають на підприємстві в процесі формування, розміщення і використання фінансових ресурсів, здійснення витрат, отримання і розподілу доходів.
Фінансова криза	глибокий розлад фінансової системи держави, зумовлений економічними і політичними явищами. Її ознаки: зростання витрат при скороченні доходів через зниження накопичень у галузях народного господарства (падіння темпів виробництва ВВП); зростання дефіциту державного бюджету; неефективність податкової, бюджетної та кредитної систем; зростання державного боргу тощо.
Фінансова система	сукупність урегульованих фінансово-правовими нормами окремих сфер і ланок фінансових відносин і фінансових установ, за допомогою яких держава формує, розподіляє і перерозподіляє та використовує централізовані й децентралізовані грошові фонди.
Фінансова стратегія	довгостроковий курс фінансової політики, що розрахований на перспективу і передбачає вирішення великомасштабних завдань, визначених економічною і соціальною стратегією.
Фінансова тактика	вирішення завдань конкретного етапу розвитку суспільства своєчасного перегрупування фінансових ресурсів і змінення способів організації фінансових відносин.
Фінансовий консалтинг	сукупність консультаційних послуг, що передують фінансовим операціям чи надаються у процесі їх здійснення. Ф. к. є сегментом ринку фінансових послуг.
Фінансовий менеджмент	процес управління формуванням і використанням фінансових ресурсів на рівні держави, підприємницьких структур, інших господарських об'єднань і громадян, якщо вони здійснюють фінансові операції. Ф. м. це

сукупність форм, методів і засобів, за допомогою яких здійснюється управління фінансовими ресурсами.

Фінансовий механізм

сукупність фінансових методів і форм, інструментів та важелів впливу на соціально-економічний розвиток суспільства. Його складовими є: фінансове планування і прогнозування; фінансові показники, нормативи, ліміти і резерви; система управління фінансами; фінансовий контроль і аудит та фінансове право.

Фінансовий ринок

ринок грошей, кредитних ресурсів, цінних паперів, фінансових послуг.

Фінансові показники

абсолютні величини, які характеризують створення і використання фінансових ресурсів в економіці держави, її фінансовий стан, результати господарської діяльності підприємницьких структур, розподіл і перерозподіл валового національного продукту, рівень доходів населення. Сукупність фінансових показників становить систему.

Фінансові ресурси

фонди грошових коштів, які формуються суб'єктами господарювання, державою та населенням і використовуються для розширеного виробництва, матеріального стимулювання працівників, задоволення соціальних та інших потреб суспільства.

Фіскальна політика

дії держави щодо централізації частини виробленого ВВП та її суспільного використання.

Фондова біржа

організований, регулярно функціонуючий ринок цінних паперів. Фондові біржі покликані: мобілізувати тимчасово вільні кошти підприємств та населення у вигляді продажу їм цінних паперів, сприяти переміщенню грошового капіталу між різними економічними суб'єктами.

Форвардний контракт	стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продавати цінні папери, товари або кошти) у визначений час та на певних умовах у майбутньому, з фіксацією цін такого продажу під час укладення контракту.
Ф'ючерсний контракт	угода, що засвідчує зобов'язання придбати (продати) цінні папери, товари або кошти у визначений час та на певних умовах у майбутньому, з фіксацією цін на момент виконання зобов'язань сторонами контракту.
Ц	
Центральний банк	головний державний банк країни, наділений особливими функціями, особливо правом емісії грошових знаків та митного регулювання діяльності комерційних банків. Центральний банк є «банком банків», органом, що допомагають державі, уряду налагоджувати грошове звернення, управляти бюджетом. Основними функціями є емісія грошей, зберігання золотовалютних резервів держави, кредитування і ведення рахунків комерційних банків та уряду, регулювання грошового звернення, контролю над діяльністю кредитних установ.
Ціна	фундаментальна економічна категорія, що означає кількість грошей, протягом якого продавець згоден продати, а покупець готовий купити одиницю товару.
Цінні папери	грошові чи товарні документи, що надають їх володарю майнових прав право отримання певних грошових сум, доходів.
Ціноутворення	процес формування ціни товари та, характерне передусім методами, способами встановлення цін цілому, стосовними до всіх товарів.

Цільові фонди	кошти, які використовуються для розв'язання конкретних проблем, визначених державними органами та органами місцевого самоврядування і різновид позабюджетних фондів.
Цінні папери	грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, та їхнім власником і передбачають виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передавання прав, що підтверджують ці документи, іншим особам.
Чистий дохід	грошовий вираз вартості новоствореного продукту, що визначається як різниця між валовим доходом і заробітною платою.
Чистий прибуток підприємства	прибуток, який залишається після сплати податку на прибуток.
Чек	одне із поширених видів цінних паперів, які мають грошовий документ встановленої форми..
Ш	
Штамп	прямокутна чи іншого форми печатка, в якій зазвичай вказується назва установи, його адресу, телефони. Така печатка використовується для штампування документів, що виходять з установи листів, довідок.
Штраф	грошове покарання як стягнення з винного певної суми.

Штрафні санкції

виручка від продажу продукції, робіт, послуг, зменшення на суму нарахованого акцизного збору, податку на додану вартість, ввізного мита, митного збору та інших обов'язкових зборів і платежів, визначених чинним законодавством, а також на суму документального підтвердження витрат, що відносяться на собівартість продукції, робіт, послуг

Ю**Юридична особа**

підприємство, що виступає як суб'єкт громадянства, в тому числі господарських прав та обов'язків, які мають самостійний баланс, гербову печатку, розрахунковий рахунок у банку. Діє на основі статуту або положення і відповідає у разі банкрутства майном, що йому належить.

Юридична адреса

офіційно зареєстрована адреса юридичної особи, занесена до реєстру, зафіксована при реєстрації.

Юристконсульт

постійний консультант підприємства, організації, фірми з правових питань, захисник інтересів своєї організації в судових та інших інстанціях.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Алексеев І. В. Гроші та кредит : навч. посіб. / І. В. Алексеев, М. К. Колісник. — К. : Знання, 2009.— 253с.
2. Гроші та кредит : навч. посіб. / І. П. Булеєв, С. Т. Пілецька, Т. Ю. Коритько, А. В. Гаврікова. — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 120 с.
3. Івасів Б. С. Гроші та кредит : підруч. / Б. С. Івасів. — 3-тє вид., змін. й доп. — Тернопіль : Карт-бланш ; К. : Кондор, 2008. — 528 с.
4. Круш П. В. Гроші та кредит : навч. посіб. / П. В. Круш, В. Б. Алексеев. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 216 с.
5. Михайленко В. С. Гроші та кредит : навч. посіб. / В. С. Михайленко. — К. : Університет Україна, 2006. — 372 с.
6. Михайловська І. М. Гроші та кредит : навч. посіб. / І. М. Михайловська, К. Л. Ларіонова. — Новий світ, 2006. — 432 с.
7. Семко Т. В. Гроші та кредит у схемах і таблицях : навч. посіб. / Т. В. Семко, М. В. Руденко. — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 158 с.
8. Щетинін А. І. Гроші та кредит : підруч. / А. І. Щетинін. — К. : Центр навчальної літератури, 2008.— 432с.

Навчальне видання

ТЕХНОЛОГІЯ ГАЛУЗІ

Словник термінів

Укладачі:

Бурковська Алла Валентинівна

Лункіна Тетяна Іванівна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк.4,6

Тираж 50 прим. Зам. № ____

Надруковано в видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. Паризької Комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.